

VENDIM
Nr. 62, datë 23.9.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja kryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo anëtar i “ “

Sokol Berberi anëtar i “ “

Vitore Tusha anëtare e “ “

Fatmir Hoxha anëtar i “ “

Gani Dizdari anëtar i “ “

Besnik Imeraj anëtar i “ “

Fatos Lulo anëtar i “ “

Altina Xhoxhaj anëtare e “ “

me sekretare Edmira Babaj, në datën 07.07.2015 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 37 Akti, që u përket:

KËRKUES: Viktor Thomo¹

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kristaq Thomo, Salih Tagani

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 1506, datë 13.06.2012 të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 135, datë 19.04.2013 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë; nr. 00-2013-782, datë 19.04.2013 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

BAZA LIGJORE: Nenet 15, 17, 18, 42/1, 131/f, 134/1/g, 134/2 dhe 142/1 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6/1 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; nenet 24, 27, 28, 30 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Altina Xhoxhaj, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkesit, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar Kristaq Thomo, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar Salih Tagani, i cili ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Në vitin 1960 shtetasi TH.TH. (babai i kërkesit) ka blerë një shtëpi nga Komiteti Ekzekutiv i Qytetit të Tiranës nëpërmjet një kontrate shitblerjeje (e regjistruar rregullisht në regjistrat hipotekorë të këtij viti), të cilën në vitin 1982 ia ka dhuruar bashkëshortes së tij. Pas vdekjes së kësaj shtetase kjo pasuri ka kaluar në pronësi të fëmijëve të saj, shtetasve Viktor Thomo (kërkesi) dhe Kristaq Thomo.

2. Me vendimin nr. 82, datë 26.06.1995 të KKKP-së Tiranë, trashëgimtarëve të ish-pronarit SH.P. u është njohur dhe kthyer një pasuri e paluajtshme, e përbërë nga një sipërfaqe trualli dhe dy shtëpitë mbi të, vendim që është regjistruar edhe në Zyrën Vendore të Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZVRPP) Tiranë. Njëra prej dy shtëpive rezulton të jetë ajo e blerë nga babai i kërkesit.

3. Në cilësinë e bashkëpronarit mbi pasurinë objekt konflikti gjyqësor, subjekti i interesuar Salih Tagani i është drejtuar gjykatës me padë rivendikimi të sendit, bazuar në nenin 296 të Kodit Civil (KC), për lirimin dhe dorëzimin e shtëpisë në bashkëpronësi të kërkesit dhe vëllait të tij.

¹ Sipas vendimeve gjyqësore të kundërshtuara mbiemri i kërkesit rezulton “Thomo”, kurse sipas kartës së identitetit bashkëlidhur kërkesës rezulton “Thoma”.

4. Me vendimin nr. 5136, datë 02.07.2007, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë. Ky vendim është prishur nga Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 1553, datë 01.10.2008, e cila e ka kthyer çështjen për rigjykim.

5. Me vendimin nr. 576, datë 15.12.2011, Gjykata e Lartë ka vendosur: *“Prishjen e vendimit nr. 1553, datë 01.10.2008 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe dërgimin e çështjes për rigjykim pranë kësaj gjykate me tjetër trup gjykues”*.

6. Me vendimin nr. 1506, datë 13.06.2012, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur: *“Ndryshimin e vendimit nr. 5136, datë 02.07.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë në këtë mënyrë: Pranimin e kërkesëpadisë. Detyrimin e të paditurve Viktor Thomo dhe Kristaq Thomo t'i lirojnë dhe dorëzojnë paditësit Salih Tagani truallin prej 350m² dhe shtëpinë e ndërtuar mbi të, të përbërë nga 4 dhoma, kuzhinë, me vendndodhje dhe kufizime të përcaktuara në titullin e pronësisë dhe aktin e ekspertimit të datës 08.06.2012, që i bashkëngjitet vendimit...”*. Kundër këtij vendimi kërkuesi ka paraqitur në Gjykatën e Lartë si rekurs, ashtu edhe kërkesë për pezullim.

7. Me vendimin nr. 135, datë 19.04.2013, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e kërkesës për pezullim.

8. Me vendimin nr. 00-2013-782, datë 19.04.2013, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit me arsyetimin se nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i Kodit të Procedurës Civile (KPC).

II

9. **Kërkuesi Viktor Thomo** i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë sipas objektit, duke parashtruar këto shkaqe në mënyrë të përmbledhur:

9.1 Gjykatat kanë cenuar parimin e sigurisë juridike, duke prekur titullin e pronësisë së familjes Thomo, të fituar në përputhje me kriteret e parashikuara nga legjislacioni në fuqi në kohën e krijimit të tij. Ato kanë cenuar edhe parimin e së drejtës të fituar, i cili nënkupton pamundësinë për të vënë në diskutim një të drejtë të fituar ligjërisht duke u bazuar në një ligj të ri.

9.2 Gjykata e Apelit e pranoi faktin se kërkuesi e ka fituar pronën në një nga format që pranon dhe njeh ligji, por ajo nuk ka zhvilluar një gjykim për ta deklaruar të pavlefshme kontratën e vitit 1960, me anë të së cilës është fituar pronësia. Gjykata nuk ka pasur parasysh as institutin e parashkrimit fitues, i parashikuar në nenin 168 të KC-së.

9.3 Gjykata e Apelit nuk mori parasysh as provat e paraqitura nga kërkuesi, as ato të dërguara nga ZVRPP-ja Tiranë, me kërkesë të vetë gjykatës, nuk i analizoi dhe nuk u shpreh për to në vendim.

9.4 Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, duke mos e kaluar çështjen për shqyrtim në seancë gjyqësore, i ka cenuar kërkuetit të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Edhe pse ndodhej përpara dy vendimeve diametralisht të kundërta, si edhe për shkak të natyrës së të drejtës së pretenduar, Gjykata e Lartë nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve të kërkuetit, duke cenuar të drejtën e aksesit në gjykatë dhe të arsyetimit të vendimit të saj.

9.5 Në të njëjtën datë janë shqyrtuar në të njëjtën dhomë këshillimi (me pjesëmarrjen e katër gjyqtarëve të njëjtë) si rekursi, ashtu edhe kërkesa për pezullim.

10. **Subjekti i interesuar Kristaq Thomo** në parashtrimet drejtuar Gjykatës ka kërkuar pranimin e kërkesës, duke argumentuar sa vijon:

10.1 Vendimet e kundërshtuara kanë cenuar parimin e sigurisë juridike dhe të pritshmërive të ligjshme. Familja Thomo ka poseduar në mënyrë të ligjshme për rreth 46 vjet pronën në fjalë, që nga momenti i blerjes së saj (1960) deri në momentin e paraqitjes së kërkesëpadisë (2006). Por edhe nëse llogaritet momenti i daljes së vendimit të KKKP-së (1995) ata sërish e kanë poseduar qetësisht për rreth 11 vjet. Në këto kushte, në bazë të nenit 168 të KC-së, ata janë pronarë të ligjshëm.

10.2 Vendimi i Gjykatës së Apelit, edhe pse pranon se shtetasit Viktor dhe Kristaq Thomo deri në momentin e daljes së vendimit të KKKP-së kanë qenë posedues dhe pronarë të ligjshëm të pronës dhe nuk kanë pasur dijeni për këtë vendim, ka njohur si pronar subjektin e interesuar.

10.3 Edhe pse këto pretendime janë ngritur në rekurs, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë nuk ka

argumentuar mbi ato, ndaj ky vendim nuk plotëson as standardet minimale të arsytimit të vendimit. Në kushtet kur dy gjykata të niveleve të ndryshme i kanë dhënë përgjigje diametralisht të kundërta zgjidhjes së konfliktit mbi të drejtën e pronësisë, Kolegji Civil duhej ta kalonte çështjen për shqyrtim në seancë gjyqësore. Duke mos u dhënë përgjigje pretendimeve me natyrë kushtetuese është cenuar jo vetëm e drejta e aksesit, por edhe e drejta e ankimit në kuptimin substancial.

11. **Subjekti i interesuar Salih Tagani** në parashtrimet drejtuar Gjykatës ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, duke argumentuar sa vijon:

11.1 Kërkesa nuk plotëson kushtet e nenit 131 të Kushtetutës, pasi nga vendimet gjyqësore të kundërshtuara nuk rezulton që kërkuessit t'i jetë cenuar ndonjë e drejtë e ligjshme. Në vitin 1960 shtëpia i është shitur babait të kërkuessit, i cili ia ka dhuruar bashkëshortes në vitin 1994 dhe kjo pasuri është regjistruar në emër të saj në vitin 1996, pra pas 15 muajsh nga koha kur kjo pasuri u është kthyer pronarëve të ligjshëm dhe është regjistruar në emër të tyre. Kërkuessi nuk është pronar i sendit, pasi në momentin e vdekjes së nënës së tij ky send nuk ka qenë në pronësi të saj, sepse të drejtat e pronësisë mbi këtë banesë iu janë rivendikuar trashëgimtarëve legjitimë. Në momentin e ngritjes së padisë dhe gjatë gjithë procesit gjyqësor, statusi i kërkuessit, në përputhje me nenet 304 e vijues të KC-së, është posedues i paligjshëm.

11.2 Në të gjitha procedurat e shqyrtimit të kësaj çështjeje nuk ka asnjë shkelje kushtetuese. Kërkuessi nuk paraqet asnjë fakt ku të evidentojë se Gjykata e Apelit apo Gjykata e Lartë ka zhvilluar një proces jo të rregullt. Në ndryshim nga sa pretendon kërkuessi, Gjykata e Apelit riçeli hetimin gjyqësor, lejoi paraqitjen e provave nga palët, në përputhje me parimin e kontradiktoritetit, dhe thirrri ekspertë në funksion të pretendimeve të ngritura në gjykim, duke respektuar të gjitha të drejtat e njohura nga ligji procedural.

11.3 Në këtë gjykim parimi i sigurisë juridike u cenohet vetëm ish-pronarëve, të cilët që prej vitit 1995 nuk gëzojnë pronën e tyre.

11.4 I pabazuar është edhe pretendimi se i njëjti trup gjykues ka gjykuar edhe rekursin, edhe kërkesën për pezullim, pasi çështjet kanë objekt dhe shkak ligjor të ndryshëm, në kuptim të nenit 72 të KPC-së. Vendimi nr. 135/2013 nuk ka të bëjë me çështje themeli, por me një masë provizore, e cila sipas ligjit procedural merret po nga gjykata që shqyrton themelin e çështjes.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuessit

12. Gjykata vlerëson se kërkuessi legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të neneve 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, dhe *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur në Gjykatën Kushtetuese brenda afatit të parashikuar nga ligji. Në kuptim të nenit 30 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e të drejtave të tij, individit mund të paraqesë kërkesë në Gjykatën Kushtetuese brenda 2 vjetëve nga data e njoftimit të vendimit të fundit të organit përkatës shtetëror. Në rastin në shqyrtim Gjykata vëren se vendimi më i fundit në kohë është vendimi nr. 00-2013-782, datë 19.04.2013 i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

13. Për sa i përket legjitimitimit *ratione materiae*, në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës, individit mund t'i drejtohet Gjykatës për pretendime që lidhen me cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e kësaj të drejte. Gjykata ka theksuar se juridiksioni kushtetues bëhet i mundur kur kërkuessi shteron mjetet e ankimit pranë gjykatave të sistemit gjyqësor, çka nënkupton që kërkuessi duhet t'i shfrytëzojë në shkallët e sistemit gjyqësor të gjitha mjetet e lejueshme dhe mundësitë procedurale për vendosjen në vend të së drejtës të pretenduar. Mjetet ligjore konsiderohen të shteruara kur, në varësi të rrethanave të çështjes, rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shtih vendimin nr. 17, datë 24.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Kushtetuta duhet interpretuar në atë mënyrë që të ketë kuptimin më të arsyeshëm dhe më të frytshëm të mundshëm. Duke qenë se mbrojtja kushtetuese ka një funksion *subsidiar*, ajo mund të kërkohej vetëm për një vendim përfundimtar, të çfarëdolloj forme, që përmbyll procesin gjyqësor (*shih vendimin nr. 28, datë 23.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Kërkuesi ka kërkuar në objekt të kërkesës edhe shfuqizimin e vendimit nr. 135, datë 19.04.2013 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, i cili ka vendosur mospranimin e kërkesës për pezullim, duke paraqitur si argument vetëm faktin se ai është marrë në të njëjtën ditë me vendimin që ka vendosur mospranimin e rekursit dhe se në përbërje të të dy kolegjeve kanë qenë katër gjyqtarë të njëjtë.

16. Gjykata vlerëson se në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës vendimi për pezullimin e ekzekutimit të vendimit nuk mund të konsiderohet si përfundimtar, për efektet e gjykimit kushtetues, pasi ai nuk vendos në mënyrë përfundimtare mbi themelin e çështjes. Për pasojë, kërkuesi nuk legjitimohet për kërkimet që kanë të bëjnë me këtë vendim të Gjykatës së Lartë.

B. Për pretendimin e cenimit të parimit të sigurisë juridike dhe të drejtës së aksesit në gjykatë

17. Kërkuesi pretendon cenimin e parimit të sigurisë juridike dhe të drejtave të fituara, pasi, sipas tij, titulli i pronësisë i familjes Thomo është fituar në përputhje me kriteret e parashikuara nga legjislacioni i kohës dhe se kontrata e vitit 1960 për blerjen e pasurisë objekt konflikti gjyqësor nuk është konsideruar e pavlefshme nga gjykatat. Po ashtu, ai pretendon se gjykatat nuk kanë pasur parasysh institutin e parashkrimit fitues, në kushtet kur ai ishte posedues i ligjshëm në mirëbesim për më shumë se 10 vjet që nga momenti i vendimit të KKKP-së, pasi është vënë në dijeni për të vetëm në momentin e paraqitjes së padisë nga subjekti i interesuar.

18. Konceptin e sigurisë juridike, të të drejtave të fituara, të pritshmërive të ligjshme dhe të besimit të qytetarëve të shteti jurisprudenca kushtetuese i referon te parimi i shtetit të së drejtës. Gjykata vëren se në gjykimin kushtetues të kërkesave individuale parimi i sigurisë juridike është vlerësuar në harmoni me parimin e gjësë së gjykuar (*res judicata*), parim i cili pengon dhënien e çdo vendimi të ri mbi atë që është gjykuar. Cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenimin e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese e ligjore të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, pra në cenim të vetë sigurisë juridike. Siguria juridike nënkupton, ndërmjet të tjerash, garantimin e besueshmërisë së individit të shteti, institucionet e tij dhe tek aktet që ato nxjerrin. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, siguria juridike nënkupton që, në rastet kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim. Kur vendimi ka marrë formë të prerë, ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e tjera. Asnjë gjykatë nuk mundet të gjykojë sërish të njëjtën padë kundrejt të njëjtave palë (*shih vendimin nr. 27, datë 22.05.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Për sa u përket të drejtave të fituara, si element i parimit të sigurisë juridike, Gjykata është shprehur se çdo proces ku vihen në dyshim të drejtat e fituara, nuk mund të konsiderohet se qëndron jashtë nocionit të “procesit të rregullt”. Ky parim është i detyrueshëm të respektohet në të gjitha fazat e një procesi ku pretendohet cenimi i të drejtave të fituara dhe siguria juridike që rrjedh prej tyre (*shih vendimin nr. 27, datë 22.05.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Nga vendimet bashkëlidhur kërkesës rezulton se kërkuesi ka qenë palë e paditur në procesin e iniciuar nga subjekti i interesuar, me padë me objekt lirim dhe dorëzimin e sendit të paluajtshëm (shtëpia në pronësi të kërkuesit), në kuptim të nenit 296 të KC-së. Subjekti i interesuar ka pretenduar se legjitimohej në ngritjen e kësaj padie, në kushtet kur kjo pasuri i është njohur dhe kthyer në cilësinë e trashëgimitarit të ish-pronarit, me vendimin e KKKP-së të vitit 1995. Nga ana tjetër, kërkuesi ka pretenduar para gjykatës se pala e paditur (ai dhe vëllai i tij) janë posedues të ligjshëm, se e kanë fituar pronësinë me anë të një kontrate të rregullt shitjeje, të lidhur me shtetin ish-pronar në vitin 1960, dhe se kanë poseduar qetësisht pasurinë në fjalë deri në momentin e paraqitjes së padisë, duke mos pasur dijeni për vendimin e mësipërm të KKKP-së, që ia kthente këtë pronë ish-pronarit. Pasi kanë marrë në shqyrtim pretendimet e palëve, Gjykata e Shkallës së Parë e ka rrëzuar

padinë, kurse Gjykata e Apelit e ka pranuar atë, duke vlerësuar se që prej daljes së vendimit të KKKP-së të vitit 1995, pala e paditur në proces është poseduese e paligjshme, sepse që në këtë moment akti juridik me të cilin është fituar pronësia mbi sendin në fjalë është shfuqizuar.

21. Pavarësisht se pala e paditur në proces ka pretenduar se titulli i pronësisë është i ligjshëm, pasi nuk është kundërshtuar asnjëherë, dhe se e ka poseduar qetësisht dhe në mirëbesim pasurinë në fjalë edhe pas daljes së vendimit të KKKP-së, deri në momentin e ngritjes së padisë, këto pretendime nuk janë marrë parasysh nga Gjykata e Apelit.

22. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar në mënyrë të vazhdueshme se interpretimi i ligjit, zbatimi i tij në çështjet konkrete, si dhe vlerësimi i fakteve dhe rrethanave janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Kontrolli kushtetues që kjo Gjykatë ushtron ndaj vendimeve gjyqësore është i kufizuar vetëm në funksion të mbrojtjes së të drejtave kushtetuese të individit për një proces të rregullt ligjor, kurse problemet e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit për zgjidhjen e çështjeve konkrete nuk përbëjnë juridiksion kushtetues nëse ato nuk shoqërohen me cenimin e këtyre të drejtave (*shih vendimin nr. 3, datë 19.02.2013 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata ndërhyr në ato raste kur, përmes veprimeve të tyre, gjykatat e zakonshme cenojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Në këto raste, Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve e të rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Detyra e Gjykatës nuk është zgjidhja e një mosmarrëveshjeje juridike për çështje fakti, por identifikimi i fakteve të natyrës kushtetuese, të cilat shërbejnë për realizimin e kompetencave të saj dhe përbëjnë elementin thelbësor në përcaktimin e autoritetit të një gjykimi kushtetues (*shih vendimin nr. 16, datë 19.04.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Gjykata, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, ka tashmë një qëndrim të konsoliduar, sipas të cilit kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Ky raport ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e Gjykatës Kushtetuese të kërkesave individuale në bazë të nenit 131/f të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit). Një qëndrim i ndryshëm do ta kthente Gjykatën Kushtetuese në një instancë të zakonshme, gjë që nuk është funksioni i saj (*shih vendimin nr. 19, datë 02.04.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Gjykata rithekson se roli i Gjykatës së Lartë, si gjykatë e ligjit, është i një natyre të pazëvendësueshme. Ajo i ka të gjitha mjetet dhe kompetencat për ta bërë vetë këtë rol aktiv, që shkon përtej ligjit dhe synon të drejtën, duke ndikuar efektivisht edhe në vendimmarrjen e gjykatave të shkallëve më të ulëta, veçanërisht në rastet kur dy gjykata i kanë dhënë përgjigje diametralisht të kundërta pretendimeve të ngritura (*shih vendimet nr. 4, datë 05.02.2014; nr. 42, datë 07.07.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Nga materialet e çështjes konkrete në shqyrtim rezulton se pretendimet e kërkuarit që Gjykata e Apelit nuk ka pasur parasysh titullin e pronësisë së tij, i cili është fituar në mënyrë të ligjshme dhe nuk është deklaruar i pavlefshëm nga gjykatat, si edhe për zbatimin e nenit 168 të KC-së për parashkrimin fitues janë ngritur edhe në rekursin drejtuar Gjykatës së Lartë. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se nisur nga natyra e pretendimeve të ngritura në rekurs, që lidhen me cenimin e të drejtave të fituara, si edhe bazuar në faktin se gjykatat më të ulëta i kanë dhënë zgjidhje të ndryshme mosmarrëveshjes civile në fjalë, Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit, si dhe në atë të kontrollit të respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhej t'u jepte përgjigje këtyre pretendimeve. Duke vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuari Viktor Thomo, pa u dhënë përgjigje përfundimtare pretendimeve të ngritura prej tij, Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën e aksesit në kuptimin substancial, si element i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës.

26. Gjykata në jurisprudencën e saj ka përcaktuar disa standarde kushtetuese, të cilat janë të lidhura nga pikëpamja organike dhe funksionale me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë që cenimi i njërit standard ndikon në mënyrë të pashmangshme në cenimin e të tjerave. Në këtë kuptim, e drejta për të pasur akses në gjykatë i garanton individit të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një

përgjigje përfundimtare prej saj, të arsyetuar, për pretendimet e ngritura (*shih vendimin nr. 17, datë 24.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Bazuar në sa më sipër, Gjykata vlerëson se vendimi i Gjykatës së Lartë, i cili ka vendosur mospranimin e rekursit pa dhënë asnjë argument për pretendimet e kërkuarit me natyrë kushtetuese, nuk ka respektuar as kërkesat e një vendimi të arsyetuar.

27. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuarit për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, janë të bazuara.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, si dhe të neneve 72, 77 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin pjesërisht të kërkesës.
- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr. 00-2013-782, datë 19.04.2013 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.
- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Vladimir Kristo, Gani Dizdari, Fatmir Hoxha, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo, Besnik Imeraj

Anëtar kundër: Sokol Berberi

MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën lidhur me përfundimin e arritur në çështjen me kërkuar Viktor Thomo, si dhe me argumentet mbi të cilat mbështetet ky qëndrim, e çmoj të rëndësishme të shprehem me mendim pakice.

2. Nëpërmjet arsytimit të saj shumica ka theksuar se nisur nga natyra e pretendimeve të ngritura në rekurs, që lidhen me cenimin e të drejtave të fituara, si edhe bazuar në faktin se gjykatat më të ulëta i kanë dhënë zgjidhje të ndryshme mosmarrëveshjes civile në fjalë, Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit, si dhe në atë të kontrollit të respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhej t'u jepte përgjigje këtyre pretendimeve. Duke vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuari Viktor Thomo, pa u dhënë përgjigje përfundimtare pretendimeve të ngritura prej tij, Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën e aksesit në kuptimin substancial, si element i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës (§ 25 i vendimit). Ajo ka vlerësuar më tej se vendimi i Gjykatës së Lartë, i cili ka vendosur mospranimin e rekursit pa dhënë asnjë argument për pretendimet e kërkuarit me natyrë kushtetuese, nuk ka respektuar as kërkesat e një vendimi të arsyetuar (§ 26 i vendimit). Nuk pajtohem me këtë përfundim të shumicës për arsyet në vijim.

3. Në vlerësimin tim Gjykata e Lartë u ka dhënë përgjigje pretendimeve të kërkuarit në vendimin e saj të marrë në dhomë këshillimi, të cilat, në thelb, kanë të bëjnë me interpretimin e ligjit material dhe vlerësimin e provave. Ky qëndrim mbështetet në jurisprudencën e Gjykatës, sipas së cilës arsyetimi i kufizuar i vendimit të marrë në dhomën e këshillimit nuk përbën cenim të procesit të rregullt ligjor. Kjo formë arsyetimi është tashmë e konsoliduar në praktikën e Gjykatës së Lartë, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit, nga ana e kolegjeve të saj, gjatë shqyrtimit të tij paraprak në dhomën e këshillimit. Sikundër për pranimin, ashtu edhe për mospranimin e rekursit, dhoma e këshillimit luan rolin e një filtri të kërkesave që i drejtohen Gjykatës së Lartë. Sipas këtyre standardeve, kur kërkesat e ligjit për kalimin në seancë nuk janë plotësuar, vendoset për mospranimin e kërkesës dhe ky lloj shqyrtimi paraprak vlerësues është kompetencë vetëm e trupës së gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi dhe nuk mund të bëhet pjesë e kontrollit kushtetues që zhvillon Gjykata (*shih vendimet nr. 34, datë 12.07.2013; nr. 108, datë 03.10.2012; nr. 17, datë 17.05.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Edhe GJEDNJ-ja ka pranuar se kur një

gjykatë e lartë refuzon të pranojë një çështje, për arsye se mungojnë shkaqet ligjore për ngritjen e çështjes, një arsyetim shumë i kufizuar mund të përmbushë kriterin e nenit 6 të Konventës (*Marini kundër Shqipërisë, datë 18.12.2007, §105-106; Mishgjoni kundër Shqipërisë, datë 07.12.2010, § 51*).

4. Siç jam shprehur me mendim pakice në vendimet nr. 4, datë 05.02.2014 dhe nr. 3, datë 23.01.2014, vlerësoj se standardi mbi të cilin mbështetet shumica në këtë çështje nuk krijon garanci për ruajtjen e vlerave të uniformitetit, qëndrueshmërisë dhe parashikueshmërisë në zbatimin e së drejtës dhe, për pasojë, lë hapësirë për cenimin e sigurisë juridike dhe të barazisë përpara ligjit. Këtë vlerësim e mbështes në arsyet që vijojnë.

5. Nga arsyetimi i shumicës nënkuptohet se në rastin e ngritjes në rekurs të pretendimeve me natyrë kushtetuese, Gjykata e Lartë, kur nuk e pranon rekursin, duhet t'u japë përgjigje këtyre pretendimeve. Në një arsyetim a contrario, bazuar në qëndrimin e mësipërm, nëse në rekurs nuk ngrihen pretendime me natyrë kushtetuese, Gjykata e Lartë nuk është e detyruar t'u japë përgjigje, pasi në këto raste është i mjaftueshëm një arsyetim i kufizuar, që e përmbush standardin kushtetues të arsyetimit. Ky lloj diferencimi në trajtimin e arsyetimit, i lidhur me natyrën e pretendimeve të ngritura në rekurs, është bërë nga shumica pa parashtruar motivet përse arsyetimi i kufizuar konsiderohet i rregullt në aspektin kushtetues në disa raste dhe i parregullt në raste të tjera.

6. Me qëndrimin e saj shumica ka lënë shteg për një lloj ndërhyrjeje të Gjykatës Kushtetuese në rolin vlerësues të Gjykatës së Lartë. Kështu shumica, në rastin konkret, ka vlerësuar përmbajtjen e rekursit, konkretisht ka identifikuar natyrën kushtetuese të pretendimeve të ngritura në të dhe faktin që Gjykata e Shkallës së Parë dhe Gjykata e Apelit i kanë dhënë zgjidhje të ndryshme mosmarrëveshjes, duke i imponuar Gjykatës së Lartë argumentimin në lidhje me këto pretendime. Vlerësimi i rekursit është atribut i Gjykatës së Lartë, e cila vlerëson pretendimet e ngritura në rekurs në dhomë këshillimi. Vlerësimi i procesit gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë, në këndvështrim të respektimit të nenit 42 të Kushtetutës, duhet të bëhet nga Gjykata gjithmonë brenda kuadrit të kompetencave të saj, çka përjashton vlerësimin e përmbajtjes së rekursit dhe detyrimin e Gjykatës së Lartë për të ndjekur mënyra të ndryshme për vlerësimin e pretendimeve.

7. Gjithashtu, me qëndrimin e saj shumica krijon paqartësi për sa i përket mundësisë që ka kërkuesi për ta goditur për antikushtetutshmëri të njëjtin vendim pas rigjyimit në Gjykatën e Lartë. Në rastin konkret shumica i është shmangur vlerësimit kushtetues të pretendimeve që në çmuarjen e saj kanë natyrë kushtetuese, duke e rikthyer çështjen në Gjykatën e Lartë. Për pasojë, qëndrimi i shumicës nuk i shërben efektivitetit të shqyrtimit kushtetues dhe respektimit të së drejtës për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm.

8. Si përfundim, për sa më lart, ndryshe nga shumica, çmoj se në rastin konkret nuk është cenuar standardi i arsyetimit të vendimit gjyqësor dhe as e drejta e aksesit në Gjykatën e Lartë, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës. Për rrjedhojë, kërkesa e paraqitur nga kërkuesi duhet të ishte rrëzuar.

Anëtar: Sokol Berberi